

ρας. Τὴν 5/17 Νεβρίου 1869 ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς αὐτοκρατορέας Εὐγενίας, τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, καὶ τοῦ βασιλικῆς διαδόχου τῆς Πρωσίας, ὁ Κεδίβης ἐνεκαίνιζε τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Νεῖα ζωὴ, πλήρης δόξης καὶ θριάμβου ἀρχεται διὰ τὸν μέγαν ἐπιχειρηματίαν. Καὶ ὡς ἵνα ἐπισημοποιήσῃ τὴν νέαν ταύτην θέσιν, νυμφεύεται τὸ δεύτερον καὶ ἰδρύει νέαν οἰκογένειαν Λεσσέφ ἀριθμοῦσαν ἕκτοτε ὀκτὼ τέκνα.

Πάντες ἀνομολογοῦσι τὸ εὐεργετικὸν τοῦ ἔργου, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι οἱ τὰ μάλιστα καταπολεμήσαντες αὐτό, ὑποδέχονται ἐν ἔτος μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τὸν πρωτοεργὸν τοῦ θριαμβευτικῶς ἐν Λονδίῳ, καὶ ὁ λόρδος δῆμαρχος προσφέρει αὐτῷ τιμητικὰ δῶρα.

Νῦν ὡς γνωστὸν ὁ Λεσσέφ διχοτομεῖ τὸν Νέον Κόσμον διὰ διώρυγος ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ συνδεούσης τὸν Ἀτλαντικὸν μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐσχάτως δ' ἐξελέγη καὶ μέλος τῆς Παλλικῆς Ἀκαδημίας.

Δ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια ἴδ. προηγ. φύλλον).

Ἦτο φθινόπωρον καὶ ἤρχιζεν ἤδη νὰ καλονυκτώνῃ ψυχροὶ πλέον οἱ ἀνεμοὶ ἐσύριζον διὰ τῶν ἀραιῶν τοῦ δάσους δένδρων, ταράσσοντες τὸν δίγνηλόν ὕπνον τῶν ἡμιγυμνῶν αὐτῶν κλαδιῶν, ἀφ' ὧν, κλαυθμηρῶς γογγυίζοντα, ἐστροβιλιζοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀναριθμητὰ φύλλα. Κατὰ τοιαύτας νύκτας, ἢ ἐκ διαλειμμάτων ὀπισθεν θολερῶν συννέφων προφαίνουσα σελήνη, αὐξάνουσα τὴν ἀγρίαν μελαγχολίαν τῆς Φύσεως διὰ τῶν ὠχρῶν, τῶν νεκροχλωμῶν αὐτῆς ἐπιχρώσεων, ἀντὶ νὰ παρηγορήσῃ, πληροῖ τὴν καρδίαν τοῦ ὁδοιπόρου ἀορίστων φόβων καὶ ἐπανειλημμένων φρικιάσεων. Τὴν ἀγριότητα τοῦ ἡμετέρου ταξειδίου ἐπηύξανε ἢ ἀνώμαλος ταχύτης, μεθ' ἧς ὁ ὑψηλὸς ἡμῶν ἵππος παρήλαυνεν ἔμπροσθεν τῶν ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἀντικειμένων, πρὶν ἢ προφθάσω νὰ διακρίνω τὰ ἀμφίβολά των σχήματα πρὸς καθήσυχασιν τῆς ὑπόπτου καρδιάς μου. Ἡ διαρκὴς καὶ ἐπίσημος σιγὴ τοῦ Θύμιου, τὸ ἀπρομελέτητον τῆς ὁδοιπορίας, ὁ σκοπός, δι' ὃν αὕτη ἐγένετο, ὁ τρόπος τῆς φανταστικῆς ἐκείνης ἵππασίας, ἐν ἧ κατὰ μὲν τὸ ἡμισυ ἐκρεμάμην ἀπὸ τῆς ζώνης τοῦ Θύμιου κατὰ δὲ τὸ ἡμισυ ἐλικνιζόμεν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ἵππου — ταῦτα πάντα ἐνῶν ἐκράτου τὴν παιδικὴν μου καρδίαν εἰς διαρκῆ ἀνησυχίαν, ἐξῆπτον τὴν φαντασίαν μου μέχρι παραίσθησις.

Δὲν νομίζω νὰ ἤτενισα κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην παραδόξους συμπτώσεις νεφῶν, τῶν μὲν ἐπὶ

τῶν δὲ φερομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, χωρὶς νὰ τὰ συμπληρώσω τῇ βοήθειᾳ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός καὶ τῆς προκατειλημμένης φαντασίας εἰς πελώριον σύμπλεγμα παλαιστῶν ἀγωνιζομένων τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων κίνδυνον. Ὁ εἰς μὲ τὸ λευκὸν καὶ πολύπτυχον αὐτοῦ ἐσώβρακον ἀνεμιζόμενον εἰς τὸν ἀέρα, μὲ τὰ εὐρέα, τὰ κεντητὰ μαρτίκια τοῦ ὑποκαμίσου τοῦ ἦτον ἀναμφιβόλως ὁ παππούς μου. Ὁ ἕτερος μὲ τὴν μακρὰν καὶ λυτὴν αὐτοῦ κόμην κυμαινομένην, μὲ τὰς λευκάς ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας, μὲ τὸν φολιδωτὸν τοῦ θώρακα περὶ τὸ στήθος καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαῖν εἰς τὴν γυμνὴν δεξιάν του, αὐτὸς ἦτο βεβαίως ὁ ἄγγελος. — Τόσας φορές τὸν εἶχον ἰδεῖ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς θύρας τοῦ ἀγίου βήματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωρίου μας.

Ὁ καυμένος ὁ παππούς! Πῶς θὰ τὰ βγάλῃ πέρα μὲ τόσον φοβερὸν ἀντίπαλον!

Ὁσάκις, ἀπηυδημένος πλέον ἐκ τε τοῦ κόπου καὶ τῆς ὑπερβολικῆς ἐντάσεως τῶν νεύρων, ἔκλεινον τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἔκλειον τοὺς ὀφθαλμούς, ὠνειρεύομην τὸν παπποῦν μακρὸν μακρὸν ἐξηπλωμένον χαμαὶ εἰς τὴν θάλασσαν τῆς γαλιᾶς, μέσα εἰς τὸ ζωγραφημένον σάβανον, τὸ ὁποῖον τῷ εἶχε φέρει ἐξ Ἱερουσαλήμ, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, μὲ τὰ κίτρινα κηρία κολλημένα εἰς τὰ κοκκαλιᾶσμένα δάκτυλα τῶν ἐσταυρωμένων χειρῶν του. Βασιλικός, θρύμβος, ἐλίχρυσος, μυροφόροι καὶ ὅσα ἄλλα ἄνθη εἶνε ἔθος νὰ κοσμῶσι τοὺς γέροντας νεκρούς, ἐκάλυπτον τὸν παπποῦν ἀπὸ τῆς μέσης καὶ κάτω τὰ θυμιατὰ καὶ δύο λαμπάδες ἕκαιον ἐστημέναι ὑψηλὰ ἐκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς του καὶ μεταξύ τῶν λαμπάδων τούτων ἐκύπτεν, ἐπὶ σκαμνίου καθήμενον παιδίον τοῦ σχολείου, ἀναγινώσκον μεγαλοφώνως τὸ ψαλτήριον καὶ φέρον ἐπιδεικτικῶς τὴν προκαταβεβλημένην αὐτῷ ἀμοιβὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου: κόκκινον κεντητὸν μανδύλιον μὲ ἓνα κόμβον εἰς τὴν ἄκρην. Τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ ἦτο τὸ ἡμισυ τοῦ μεταξωτοῦ ἐκείνου προσκεφαλαίου, τὸ ὁποῖον τόσας φορές μᾶς εἶδειξεν ὑπερηφάνως ἢ γιαγιά, λέγουσα, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μαξιλᾶρι, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου πρὸ ἐννεήκοντα περίπου χρόνων ἐπάτησεν αὐτὴ καὶ ὁ νοικοκύρης τῆς, ὅταν ἐστεφανόνοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τὰ πράγματα μὲ τὰ ὁποῖα ἦτο γεμισμένο τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ, ἦσαν τὸ ἡμισυ αὐτῶν ἐκείνων, τῶν ἀγνωρίστων πλέον τώρα, ἀνθέων καὶ λουλουδιῶν, μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ἔρρανον οἱ παρευρεθέντες ὡς νεονύμφους κατὰ τὴν ἐξόδον αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Τὰ ὄξέα τῶν θρηνησθῶν μοιρολόγια, ἱκανὰ νὰ κινήσωσιν εἰς δάκρυα καὶ αὐτὸν τὸν ἀπαθέστατον ἄνθρωπον, παρίστων τὸν παπποῦν μου, ὡς τὸν μᾶλλον ἀγαθόν, τὸν μᾶλλον ἐνάρετον ἄνθρωπον. — Διατί λοιπὸν ἡ κεφαλὴ του δὲν ἀναπαύεται ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ἐν ἡσυχίᾳ;

Ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ, διατί δὲν βασιλεύει ἡ ἀγία ἡμερότης, ἡ βαθείας ὄνειρευτική ἐκείνη ἐκφρασις ἡ συνήθης ἐπὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ διὰ παντός κειομένηνων γερόντων; ἐπὶ τῶν πελιδνῶν αὐτοῦ χειλῶν ψιθυρίζει, νομίζει, θλιβερώτατον παράπονον! Ὑπὸ τὰς λευκάς καὶ πυκνάς αὐτοῦ ὄφρυς οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ χύνουσι λάμψιν θαμβοῦ κρυστάλλου, ἀνοικτοί, ἀτενεῖς πρὸς τὴν θύραν τῆς οἰκίας! Ποῖον περιμένει; Ποῖον ἐκ τῶν ἀγαπητῶν του ἐπεθύμει λοιπὸν ἔτι νὰ ἴδῃ, καὶ ἀπέθανεν ὁ καυμένος ὁ παπποῦς καὶ ἔμειναν ἀνοικτὰ τὰ μάτια του;

Καὶ ἐξύπνων τεταραγμένος ἐκ τῆς φρίκης τοῦ ὄνειρου, καὶ ὄρθωνα ὀλίγον τὸν μαργωμένον μου λαιμόν καὶ ἔκλινον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος ἀποκοιμώμενος ἐκ νέου.

Ἐκεῖ μοὶ ἐφαίνετο, ὡσὰν νὰ ἐπέρασε πολὺς καιρός, ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ παπποῦς, ὡσὰν νὰ τὸν εἶχον θάψει πλέον εἰς ἓνα τάφος ἐμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας. Ὁ τάφος ἦτον αὐτοῦ νεοσκαφῆς, ἀλλ' ὁ παπποῦς δὲν ἔκειτο μέσα εἰς τὸ κιβώριου ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ χώματος, ἀκουσθημένος εἰς τὸν λευκόν, τὸν λίθινον σταυρόν, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Βίς τὸν πόδα τοῦ σταυροῦ ἔκαιε μικρὸς λύχνος καὶ ἐκάπνιζε θυμιατήριον παρέκει ὑπῆρχε μικρὸν μελίχριστον τσουρέκιον καὶ πῆλινον ἀγγεῖον γεμάτον ἐκ μαύρου παλαιοῦ οἴνου. Ἄλλ' ὁ παπποῦς μὲ τὴν κουλροειδῆ αὐτοῦ *σερβέτα* χαμηλὰ περὶ τὸ μέτωπον, μὲ τὰ λευκά του ὄφρυδια καταδιασμένα, δὲν ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτά, δὲν εἶχεν ὄρεξιν νὰ τὰ ἐγγίσῃ· ἀλλ' ἐκράτει τὸ θλιβερόν του βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸν δρόμον καὶ ἔβλεπεν, ἔβλεπεν, ἔβλεπεν, ὡσὰν νὰ ἐπεριμένε κανένα νὰ ἔλθῃ μεθ' ὁλονὲν αὐξούσης ἀνυπομονησίας. Ἐκεῖ ἔξαφνα, ὡσὰν νὰ ἐξητληθῆ πλέον ἡ ὑπομονή του, ὁ παπποῦς ἐτινάχθη ἐκ τῆς θέσεώς του, ὑψηλὸς ὑψηλός, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἐσηκώθη καὶ ὁ σταυρός, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο, ὁ ὁποῖος ὁμοῦ δὲν ἦτο πλέον ὁ σταυρός ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ λευκόν, τὸ καμηλοῦψές τοῦ παπποῦ ἄλογον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπέστρεφον ἐγὼ εἰς τὸ χωρίον, ἀσέλωτον, ἀχαλίνωτον ὑπὲρ ποτε ἰσχνόν καὶ ἀγριωμένον. Ὁ παπποῦς ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς ῥαχέως του, καὶ ὁ ἵππος ἐρρίφθη μανιώδης εἰς τὸν ἀέρα, μὲ φλογώδεις ὀφθαλμούς μὲ τεταμένους ἀχνίζοντας ῥάθωνας, μὲ τὴν χαίτην ἀτάκτως κυμαίνουμένην. Ἴππος καὶ ἀναβάτης ἐφαίνοντο τρέχοντες πρὸς ἐμὲ μετ' ἀπεριγράπτου ἐκφράσεως ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως. Ἄλλ' ἐνῶ ἀμφοτέροις ἐφέροντο εἰς τὸν ἀέρα, ἐγὼ ἤκουον τοὺς κρότους τοῦ καλαῦζοντος ἵππου καὶ ὑψιστάμην τοὺς ἐκ τῶν βηματῶναυτοῦ κλονισμούς, ὡς ἐὰν ἐκαθήμεν ἐγὼ ἐπὶ τῶν νώτων του. Ἡ μεγάλη τοῦ παπποῦ *σερβέτα*, ξεσφιχθεῖσα κατὰ τὸ ἐν ἄκρον καὶ ἐκτιλυχθεῖσα, ἐσειετο ἀναπεπταμένη εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ καθιστώσα τὴν ἐμφάνισίν του τόσον φανταστικῶς φρικώδη,

ὡστε ἐφ' ὅσον μὲ προσήγγιζεν, οὕτως ἐφιππος, ἐπὶ τοσοῦτον ἠῦξανεν ἡ στενοχωρία μου, συνεσφιγγετο ἡ καρδία, ἰλιγγία ὁ νοῦς, ἐξέλιπον αἱ αἰσθήσεις μου. Δύο τρεῖς φορές ἔδοκιμασα νὰ φωνάξω βοήθειαν, νὰ ζητήσω ἔλεος, ἀλλ' ἡ φωνή μου ἦτο κρατημένη. Ὅτε δὲ ὑπὸ τὸ κράτος καταπληκτικῆς ἀγωνίας ἐξέβαλον ἰσχυρὰν κραυγὴν φρίκης, τότε μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ στήθος μου μία μεγάλη μυλόπετρα. Διότι—ἐξύπνησα.

Περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι μετὰ τοιαύτας συγκινήσεις δὲν ἐτόλμησα νὰ νυστάξω ἐκ νέου. Ἄλλως τε ἦτον ἤδη περὶ τὰ ἐξημερώματα καὶ ἐνόμιζον νὰ εἰσέλθωμεν μετ' ὀλίγον εἰς τὸ χωρίον.

Ἐν τούτοις, ὅταν ἐξεπεζεύσαμεν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ παπποῦ, εἶχε παρέλθει καὶ ἡ μεσημβρία. Ὁ Θῦμιος, χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν, διηθυθῆ πρὸς τοὺς σταύλους διὰ νὰ περιποιηθῆ τὸν ἀποκαμόντα ἵππον. Ἐγὼ εἰσῆλθον εἰς τὸ πλακόστρωτον κατώγειον, ἀνοίξας ἀθουρύτως τὴν θύραν. Βαθεῖα σιωπὴ ἐπεκράτει ἀνά τὴν οἰκίαν. Ἀλλὰ τὰ πάντα περὶ ἐμὲ ἦσαν ἀμετάβλητα· ἡ αὐτὴ, ὡς καὶ ἄλλοτε, καθαριότης παντοῦ, ἡ αὐτὴ τάξις, ἡ αὐτὴ ἀκρίβεια περὶ τὴν τοποθέτησιν ἐνὸς ἐκάστου οἰκιακοῦ σκεύους, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ διὰ ποικιλοχρῶν τσοχίνων λωρίδων κειομένου σαρώθρου. Μόνον τὰ ὑπόδηματα τοῦ παπποῦ, τὰ πάντοτε ξεσκονισμένα καὶ γλαμπερά, μόνον αὐτὰ δὲν εὐρίσκοντο μὲ τὰς μύτας αὐτῶν ἐστραμμένας πρὸς τὴν ἐξοδον, πρὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ συνήθως διημέρευεν ὁ γέρον. Ἡ ἔλλειψις αὕτη ἔκαμε τὴν οἰκίαν νὰ φανῆ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου κενή, ἔρημος, ἐγκαταλελειμμένη. Ὁ παπποῦς ἔλειπεν! Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑποθῶ, ὅτι ἔλειπεν εἰς κανὲν ταξείδιον, θλιβερόν προαίσημα ἀνεβίβασε τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου.

Ἐξαφνα ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κατωγείου πρὸς τὰ δεξιά, ὅπου ἦτον ἡ θύρα τοῦ κελλαρίου ἀνοικτή, ἤκουσα γογγίζουσαν τὴν φωνὴν τῆς γιαιγιάς μου. Παρέβαλον τὸ οὖς καὶ ἠκροάσθην. Ἡ γιαιγιά ἐγόγγιζεν, ὡς συνήθως, καλοθέτουσα τὰ σκευὴ καὶ μαλδόνουσα ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τινα.

—Ἐ; Θέλεις νὰ σὲ θρέφω; Θέλεις νὰ θρέψω μούρητη, μωρὲ *τεμπέλη*; Ἄμ' τὰ κουλά σου γιατί σὲ τᾶδωσ' ὁ Θεός; Γιὰ νὰ λογουρνεῖς καταπόδι μου; Αἰντέ, πάνε νὰ δουλέψης *χαῦματὰ*, γιατί τώρα σὲ τινάζω τὴν γουῖνά σου ἄ! —

Καὶ ἐκ τοῦ κρότου, τὸν ὁποῖον ἔκαμον ἡ *χαλέρταϊς* (ὑψηλότατα σόκαρα) αὐτῆς ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ ἐδάφους, ἐσυμπέραινα ὅτι ἔτρεχε κληγοῦσά τινα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἀπειλῆς ἐκείνης. Ἐκεῖ ἐξώρμησε τῆς θύρας τοῦ κελλαρίου τρέχων πάσαις δυνάμεσιν ὁ γάτος τῆς οἰκίας, μὲ τὴν οὐρὰν ὑψηλὰ σηκωμένην καὶ μὲ μίαν ἐκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ εἴπῃ καὶ εἰς ἐμὲ «ὁ σῶζων σωζέτω τὴν ἐκυτοῦ ψυχὴν.»

Ὁ! — ἐσκέφθη κατ' ἑμαυτὸν — ὁ καυμένος ὁ παππούς ἀπέθανε, καὶ ἡ γιαγιά, ἀφοῦ δὲν ἔχει πλέον μὲ ποῖον νὰ τὰ βάλῃ, μαλοκοπιέται μὲ τὸν γάτο τῆς!

Ἐκεῖ προέβαλε καὶ ἡ γιαγιά, γογγίζουσα μὲν ὅπως πάντοτε, ἀλλὰ μὲ τὸν βραχίονα ὑψωμένον καὶ μὲ τὸ γλιτῆρι⁴ εἰς τὴν χεῖρά τῆς.

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου καὶ τὴν στάσιν τοῦ σώματος αὐτῆς, ὅταν μὲ εἶδεν οὕτως ἀπροσδοκῆτως ἐν τῇ οἰκίᾳ.

— Ἐγὼ! ἀνεφώνησεν ἡ γιαγιά μετὰ τινὰς στιγμὰς ἀφάνου ἐκπλήξεως, καὶ ἀφῆκε τὸ γλιτῆρι νὰ πέσῃ χαμαί, καὶ ἐκτύπησε δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὰ γόνατά τῆς. Ἐπειτα, οὕτω πρακεκλιμένη μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων, μὲ ἠτένισεν ἐκ νέου διαπορούσα καί, — ὡς ἐάν ἐκαινολόγει τὸ πρᾶγμα πρὸς τὴν καρδίαν αὐτῆς — Ἦλθε τὸ Ἐσπερό μας! εἶπε μετ' ἀληθοῦς ἀγαλλιάσεως.

Ἐγὼ ὠρμησά νὰ χυθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς. Ἄλλ' ἡ γιαγιά, συνοφρωθεῖσα αἰφνης καὶ παρατηρούσα πρὸς ἐμέ, ὡς ἐάν ἀμφέβαλλε τῶρα περὶ τῆς ταυτότητός μου,

— Ἀμ' ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι μωρὲ πολλακαμένε; εἶπεν ἐπιπληκτικῶς προσβλέπουσα Ἐ; ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι! Ἀπὸ τὸ φεγγάρι ἔρχεσαι; Ἡ μήπως ἐφαγες ὅλο τὸ θειάφι τῶν Ἑβραίων καὶ ἤλθες νὰ μοῦ φέρῃς τέτοια κίτρινα μούτρα; Ἐγὼ στήν ἵντροπή! Ἐγὼ ποῦ νὰ κατακάγασαι, φόνισσα! Ἐγὼ, ἐγὼ, ἐγὼ! Μωρ' τί στέκεις αὐτοῦ σάν κρεμασμένος; Ἐ; τί στέκεις αὐτοῦ! Πιάσε νὰ φέρῃς λίγιο νερὸ γρήγορα!

Καὶ λαβοῦσα ἡ γιαγιά μου, μοὶ ἐνεχείρισε μίαν λαγήναν εἰς ἑκατέραν τῶν ἀδρανῶς κρεμασμένων χειρῶν μου. Τὰς ἔλαβον μηχανικῶς ἀλλὰ δὲν ἐκινήθην.

Ἐγνώριζον, ὅτι οὐδεὶς ποτε ὑπερέβη τὸ κατώφλιον τῆς γιαγιάς χωρὶς ν' ἀγγαρευθῆ, παρὶ αὐτῆς εἰς τινὰ ὑπηρεσίαν. Ἠξίουον ὅμως, ὕστερον ἀπὸ τὸν τρόπον καθ' ὃν, καὶ τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἀνεκαλούμην ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, νὰ πληροφορηθῶ τί ἀπέγεινεν ὁ καυμένος ὁ παππούς κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ ἀγγέλου καὶ αὐτοῦ ἀγῶνα. Ἰστάμην λοιπὸν αὐτοῦ, κρατῶν τὰς λαγήνους ἀκουσίως καὶ ἀπορῶν πῶς νὰ θίξω τὸ ζήτημα τοῦτο, μετὰ τὴν συμπεριφορὰν τῆς συζύγου του καὶ τὴν ὑποδοχὴν, ἧτις ἐγένετο εἰς ἐμέ τὸν ἐπίκουρον. Ἄλλ' ἡ γιαγιά, μὴ συνηθισμένη εἰς τοιαύτας ἀναβολὰς τῶν προσταγῶν τῆς,

— Τί στέκεις ἔτσι, μωρὲ Σαψάλη; Ἐ; τί στέκεις ἔτσι!» ἐφώναξεν. «Φοβάσαι νὰ μὴν πέσουνε τὰ νεφρὰ σου; Οὐ! ποῦ νὰ κατακάγασαι, ποῦ μοῦ ἤθελες καὶ ποικαμισο με κολάρο! Ἀχορημάτιστε! Πολλακαμένε! Ἀκαμάτη!... Ἡ γιαγιά, εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὠμοίαζε

μὲ τοὺς μηχανισμοὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ἀπαξ χορδισθῶσι, πρέπει νὰ παιξῶσι πλέον τὴν μουσικὴν αὐτῶν μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου τόνου. Διαφορὰ ὑπῆρχε μόνον ἐν τούτῳ, ὅτι τὴν μουσικὴν τῆς γιαγιάς οὐδεὶς ὑπέμεινε νὰ τὴν ἀκούσῃ ποτὲ μέχρι τέλους. Μόλις λοιπὸν προελόγισεν ἐκείνη ὡς ἀνωτέρω, ἐγὼ ἐσφιγξα τὰς λαγήνους καὶ ἔσπευσα ν' ἀπέλθω διευθυνόμενος πρὸς τὴν βρύσιν. Ἡ ὑπακοή μου ἐν τούτοις δὲν ἴσχυσε νὰ τὴν διακόψῃ. Ἡ γλῶσσα τῆς γιαγιάς ἐξηκολούθησε τὸν σκοπὸν αὐτῆς τίς οἶδε πόσῃ ὥραν καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, διότι, ὅταν ἐπέσπεψα ἐγὼ, ἐκείνη ἐγόγγυζεν ἀκόμη πολὺ ἰσχυρότερον, παρ' ὅτι ἔκαμνε συνήθως χωρὶς τινος αἰτίας. Διὰ τοῦτο, ὅταν λαβοῦσα τὰς γεμάτας λαγήνους ἐκ τῶν χειρῶν μου, ἀντικατέστησεν αὐτὰς διὰ δύο κενῶν, δὲν ἐσκέφθη νὰ διστάσω ποσῶς, ἀλλ' ἔδραμον πρὸς τὴν βρύσιν προθυμότατα τῶρα, ἵνα τὴν ἐξελιθῶ.

— Ποῦ εἶνε ὁ παππούς γιαγιά; Ἡρώτησα εὐλαβῶς, ἐπιστρέψας μετ' ὀλίγον καὶ εὐρῶν αὐτὴν εἰς τὰ καλά τῆς, πιθανῶς διότι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη τις ἐργασία πρόχειρος δι' ἐμέ.

— Ἀμ' ποῦν' τὸς γιά; ποῦν' τὸς! ἀνέκραξεν ἐκείνη, χορδισθεῖσα τῶρα ἐπὶ ἄλλου τόνου: Ἐπῆγε καὶ μὲ ἄφηκε! Ὁ χαίματῆς! Ὁ τεμπέλαρος! Ὁ ἀχρημάτιστος! ὁ ἀκαμάτης!» καὶ οὕτω καθεξῆς ὁ... ὁ... ὁ... μέχρι τέλους.

Ἡ γιαγιά — ἐσκέφθη κατ' ἑμαυτὸν — θὰ ἔχῃ τὴν ἀπαίτησιν νὰ ἔγαινη ὁ παππούς ἀπὸ τὸν τάφον νὰ κάμνῃ τὰς ἐργασίας μ' ὅσας τὸν ἐπεφόρτιζεν ἐν ὄσῳ ἔζη, καὶ τὸ ἐσπέρας νὰ γυρίζῃ πάλιν ὀπίσω εἰς τὸν λάκκον του!

— Τῶρα ποῦ δὲν ἔχει δουλειά, τί νὰ κάμνῃ ἄρα γε ὁ καυμένος ὁ παππούς; εἶπον ἔπειτα χαμηλοφώνως καὶ τρόπον τινὰ πρὸς ἑμαυτὸν διαλεγόμενος.

— Ἀμ' λιάζεται! Ὑπέλαβεν ἡ γιαγιά χορδισθὲν εἰς ὑψηλότερον τόνον. Λιάζει τὴν κοιλιὰ του! Ὁ ψωμοκαταλύτης! Ὁ χαραμοφᾶς! Ὁ ἀνάξιος! ὁ... ὁ... ὁ...» πάλιν μέχρι τέλους.

Περίεργον πρᾶγμα! ἐσκέφθη ἐγὼ. Ὡς καὶ ἴστων ἄλλον κόσμον τὸν παραφυλάγει τὸν ἄνθρωπο, γιά νὰ ξεῦρῃ τί κάμνει!

— Καὶ ποῦ τὴν λιάζει τὴν κοιλιὰ του, γιαγιά; Ἡρώτησα τῶρα μετὰ δειλίας, διότι τὴν ὑπέθεσα ἰκανὴν νὰ ἤξευρῃ καὶ ἂν ὁ παππούς λιάζεται εἰς τὸ θάλαπος τοῦ Παραδείσου ἢ εἰς τὸν καύσωνα τῆς Κολάσεως.

— Ἀμ' πάνου στήν Μπαήρα! — Ἐφώναξεν ἐκείνη ἐξαφθεῖσα καὶ πάλιν. Πάνου στήν Μπαήρα! Δὲν τὸν ξεῦρεις; Τὸν σαχλιό! Τὸν σουρτοῦκη! Τὸν χαυλοῦζη... Τὸν... Τὸν... Τὸν... — Ταύτην τὴν φορὰν δὲν ἐπεριμένα νὰ τελειώσῃ. Ἐξέδραμον τῆς οἰκίας χωρὶς νὰ εἶπῳ λέξιν.

⁴ Βιλιτῆριον. Τὸ ἀλλαχῶ λεγόμενον τυλιγάδι.

Ἡ Μπαῖρὰ εἶνε τὸ πρὸς βορρᾶν τῆς οἰκίας τοῦ παπποῦ μέγα βραχῶδες ὑψωμα, ἐφ' οὗ ἄλλοτε ἦτον ἐκτισμένη ἡ ἀκρόπολις τοῦ τόπου, νῦν δὲ ὑφούται ἐπὶ τῶν πελασγικῶν αὐτῆς τειχῶν τὸ τουρκικὸν διοικητήριον καὶ οἰκίαι τινὲς τῶν ἐγκριτῶν ὀθωμανῶν, γραφικώτατον παρέχουσαι θέαμα ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν χρωμάτων καὶ τῇ ἀνωμαλίᾳ τοῦ ρυθμοῦ αὐτῶν. Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα προστατεύοντα τὴν μεσημβρινὴν τοῦ ὑψώματος πλευρὰν ἀπὸ τῶν βορείων καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἀνέμων καὶ συγκεντροῦντα καὶ ἀντανακλῶντα τὰς ἐλευθέρως τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀκτίνας, παρέχουσι θαλπερὸν πρὸ αὐτῶν καταφύγιον καὶ κατ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν χειμῶνα.

Ὁ παπποῦς, ὁσάκις ἐβαρύνετο πλέον τὰ συναξάρια τῆς γιαγιάς ὑπέξεκλεπτεν ἑαυτὸν ἐπιτηδείως καὶ ἀνεριχᾶτο τὸ ἄναντες ἐκεῖνο βράχωμα, ὅπως καθήσῃ ἐπὶ τινὰς ὥρας ὑψηλὰ εἰς τὸν ἥλιον. Τὴν ἐκλογὴν τῆς θέσεως τὴν ἐδικαιολογεῖ διαβεβαιῶν ὁ παπποῦς ὅτι μαζὶ μὲ τὸ θάλλπος ἐκεῖ ἐπάνω ἀπελάμβανε καὶ τὸ μαγευτικὸν θέαμα τοῦ πανοράματος τῆς χώρας.

Ὅλος ὁ κόσμος ἐν τούτοις ἐγνώριζεν ὅτι ὁ παπποῦς ἀνέβαινε τόσον ὑψηλὰ, διότι ἕνεκα τῶν ρευματισμῶν τῆς ἡ γιαγιά μόνον αὐτοῦ ἐπάνω δὲν εἰμποροῦσε νὰ ἀναβῆ διὰ νὰ τὸν περιμαζεύσῃ.

Ἐκεῖ ἐπάνω λοιπὸν εἰς τὸ ὑψηλότετον μέρος τῆς ἀκροπόλεως, ἔσπευσα ν' ἀναβῶ, κ' ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς συνήθους, τῆς γνωστῆς αὐτοῦ θέσεως, εἶδον τὸν παπποῦν καθήμενον εἰς τὸν ἥλιον μὲ τὴν κουλορειδῆ αὐτοῦ *σερβέταν* περὶ τὴν κεφαλὴν, μὲ τὸ λευκότετον αὐτοῦ ἐσώβραχον. — Τὸ τσόχινόν του σαλιθάριον, δὲν τῷ ἐπέτρεπε ἡ γιαγιά νὰ τὸ φορέσῃ εἰ μὴ μόνον κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ ὀνόματός της. — Εἰς τὰς χεῖράς του ἐκράτει ὁ παπποῦς μίαν κάλτσαν — τῆς γιαγιάς ὑποθέτω — πλέκων αὐτὴν μὲ μεγάλας πυξίνας βελόνας, τὰς ὁποίας τόσον ἐπιτηδείως ἤξευρε νὰ κατασκευάζῃ καὶ νὰ χειρίζεται. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι ὄνειρεύομαι ἀκόμη.

Ἄλλ' ὑπὸ τοὺς σπεύδοντας πόδας μου κυλιόμενα τὰ χαλίκια καὶ τὰ χῶματα τοῦ ἀνωφεροῦς ἐδάφους προεκάλεσαν τὴν προσοχὴν τοῦ γέροντος. Μόλις ἐσήκωσε τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ ἐργοχειροῦ του καὶ μὲ ἀνεγώρισε :

Γεωργάκη μου, ποῖαν ἀγαπᾶς
κ' ὀλημερῆς τὴν τραγουδᾶς ;

Αὐτὸ ἦτο τὸ δίστιχον, δι' οὗ μὲ ὑπεδέχετο πάντοτε μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας ὁ ἀγαθώτατος γέρον.

Αὐτὸ δὲν ἦτο πλέον ἀπάτη. Δὲν ἦτο φάντασμα. Ὁ παππούλης ἐβρόντηξε τὸν ἄγγελον χαμαὶ καὶ τὴν ἐσκαπούλισεν ! — ἐσκέφθην κατ' ἑμαυτόν. — Τί χαρὰ ! Τί ἀγαλλίασις ! . . .

— Ἐπῆγες εἰς τὴν Πόλιν, ψυχὴ μου, εἶπεν

ὁ παπποῦς, ὅταν ἐτελείωσαν αἱ περιπτύξεις καὶ τὰ φιλήματα, καὶ ἐστέγνωσαν τὰ δάκρυά μου. — Ἐπῆγες εἰς τὴν Πόλιν — εἶδες πολὺν κόσμον !

— Ναί, παπποῦ. εἶδα τὴν Συληθριά μὲ τὸ Παραπόρτι ἀψηλὰ ἀψηλὰ καὶ μὲ κάτι μύλους ποῦ ἔχουν φτερά καὶ γυρίζουν μὲ τὸν ἄνεμο !

— Ἄς τ' αὐτὰ ! εἶπεν ὁ παπποῦς. Ἐπέρασες ἀπὸ τὴν χώρα, ποῦ ψὴν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί ; Καὶ εἶδες τοὺς Σκυλοκεφάλους ;

— Ὅχι, παπποῦ ! Δὲν τοὺς εἶδα. Ποῦ εἶναι αὐτοὶ οἱ Σκυλοκέφαλοι ;

— Νά, κομμάτι παρ' ἐδῶ ἀπὸ τὴν χώρα, ποῦ ψὴν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί. εἶπεν ὁ παπποῦς, σημειῶν τὸ παρ' ἐδῶ εἰς τὸν ὀρίζοντα διὰ δεικτικῆς χειρονομίας, ὡς κάμνουν οἱ γεωγράφοι, ὅσοι ἐπεσκέφθησαν τὰ μέρη περὶ ὧν διδάσκουσι.

— Ἄπ' ἐμπρὸς εἶνε ἄνθρωποι — ἐξηκολούθησεν ὁ παπποῦς — καὶ ἀπὸ 'πίσω σκύλοι. Ἄπ' ἐμπρὸς 'μιλοῦν καὶ ἀπὸ 'πίσω γαυγίζουσι. Ἄπ' ἐμπρὸς σὲ καλοπιάνουν καὶ ἀπὸ 'πίσω σὲ τρῶνε ! Γι' αὐτὸ, ψυχὴ μου, καλλίτερα ποῦ δὲν ἐπῆγες.

— Ὡ ! βέβαια καλλίτερα ! εἶπο ἔγώ. Καλλίτερα ποῦ δὲν μ' ἔφαγαν κ' ἐπῆγα εἰς τὴν Πόλιν μὲ τὸ καΐκι. Νὰ ἰδῆς δά, παπποῦ, καὶ τὴν θάλασσα ! Ἐτσι ὡς πάνου γεμάτη νερό ! καὶ μέσα στὸ νερὸ τὰ καΐκια. — Φσσσσσσ ! Φσσσσσσ περπατοῦν μὲ τὰ πανιά φουσκωμένα !

— Ἄς τ' αὐτὰ ! εἶπεν ὁ παπποῦς πάλιν. Ἐπέρασες ἀπὸ τῆς θάλασσας τὸν ἀφαλὸ καὶ εἶδες τὸ νερὸ ποῦ γυρίζει γύρω, γύρω, γύρω, σὰν ποῦ γυρίζ' ἡ γιαγιά σου ἡ Χατζίδενα τὴν ἄρμη εἰς τὴν μπακῆρα, καὶ γίνεται μιὰ τρύπα μέσ' εἰς τὴν μέση ;

— Ὅχι, παπποῦ, δὲν τὸ εἶδα !

— Ὡχ ! ψυχὴ μου ! Δὲν εἶδες τίποτε λοιπὸν !

— Καὶ ποῦ εἶνε αὐτό, παπποῦ ;

— Αὐτὸ εἶνε, ἔτσι κομμάτι παρ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ παπποῦς δεικνύων εἰς τὸν ὀρίζοντα διὰ τῆς χειρὸς — ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ Φώκια, ἡ μάνα τ' Ἀλεξάνδρου. Αὐτὴν τὴν εἶδες κὰν τὴν εἶδες ;

— Ὅχι, παπποῦ ! δὲν τὴν εἶδα !

— Ἄχ ! ψυχὴ μου, ἀνεστέναξε βαθύτερον ὁ παπποῦς, τίποτε δὲν εἶδες ! τίποτε !

— Καὶ πῶς εἶνε ἡ Φώκια, παπποῦ ;

— Νὰ ἔτσι — εἶπεν ὁ παπποῦς χειρονομῶν οὕτως, ὡς εἴη τὴν Φώκιαν ἐνώπιόν του καὶ μοι ὄριζεν ἀνατομικῶς τὰ μέλη της. — Ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ πάνου εἶνε ἡ ἐμορφότερη γυναῖκα, ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ κάτω εἶνε τὸ φοβερώτερον ψάρι. Κάθεται εἰς τὸν πάτο τῆς θάλασσας. Μὰ κεῖ ποῦ σκιαχθῆ κανένα καράβι ποῦ περᾶ ἀπὸ πάνου, κάμνει μία χόπ ! καὶ βγαίνει εἰς τὴν ἐπιφάνεια κάμνει μιὰ χάπ ! καὶ ἀρπάζει τὸ καράβι μὲ τὸ χεῖρι της καὶ τὸ σταματᾷ. Ἀπαί, φωνάζει τὸν καπετάνο καὶ τὸν ἐρωτᾷ : Ἀλέξανδρος

ὁ Βασιλεὺς ζῆ καὶ βασιλεύει; Τρεῖς, φοραῖς τὸν ἔρωτᾷ, ψυχὴ μου, καὶ τρεῖς φοραῖς ὁ καπετάνος σὺν τῆς εἰπῆ πῶς ζῆ καὶ βασιλεύει, τὸν ἀφῆνει καὶ πάγει στὴν δουλειᾷ του. Σὺν τῆς εἰπῆ πῶς δὲν ζῆ, τὸν βουλᾷ καὶ τὸν πίνγει!

Καὶ ἀναποδίσας τὴν κάλτσαν τῆς γιαγιάς καὶ σείσας αὐτὴν οὕτως, ὥστε νὰ πέσῃ τὸ ἐντὸς αὐτῆς κουβάριον, μοὶ ἔδειξε πῶς ναυαγοῦν τὰ πλοῖα ὁ παπποῦς, καὶ — Γιαυτὸ ἐπρόσθεσε — καλλίτερα, ψυχὴ μου, ποῦ δὲν τὴν εἶδες.

— Ὡ βέβαια καλλίτερα, παπποῦ! Γιατί, διές, πῶς θὰ ἐπήγαινα στὴν Πόλῃ σὺν ἰπνίγο- μουν; Νὰ ἰδῆς δὲ παπποῦ, τί μεγάλη ποῦ εἶνε ἡ Πόλῃ, καὶ τί λογῆς λογῆς ἄνθρωποι ποῦ εἶν' αὐτοῦ καὶ χανοῦμισαῖς καὶ βασιλοπούλ. ...

— Ἄς τ' αὐτὰ !! διέκοψεν ὁ παπποῦς πάλιν, ὡς εἶν ὠμίλουν περὶ πραγμάτων κοινῶν καὶ τεττιμμένων. Εἶδες τὸν τόπο, ποῦ εἶνε οἱ ἄνθρωποι οἱ μαρμαρωμένοι;

— Ὁχι, παπποῦ! Δὲν τὸν εἶδα!

— Ἄαχ! ψυχὴ μου. Τίποτε δὲν εἶδες, στὴν ζωῆ σου, τίποτε!

— Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὸ παπποῦ;

— Αὐτό, εἶπεν ὁ παπποῦς ὡς ἄνθρωπος συγκεντρῶν τὴν μνήμην του, αὐτὸ εἶνε βαθεῖα μέσα σ' ἓνα δάσος. Μέσα σ' ἓνα σπήλαιο. Ἔτσι καθὼς ἔμβης ἀπ' αὐτὴν τὴν μεριά, βλέπεις ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἔγειναν μάρμαρο. Γιατί αὐτοῦ μέσα εἶνε μιὰ μάγισσα, ποῦ ὅποιον διῆ πῶς περ- νᾷ, καὶ τὸν ἀγαπήσῃ, τὸν παραπλανᾷ νὰ ἔμβῃ αὐτοῦ μέσα καὶ τὸν κάμνει μάρμαρο καὶ τὸν ἔχει αὐτοῦ πέρα στημένο, γιὰ νὰ μὴ τῆς φύγῃ. Ὅποτε θέλει αὐτὴ, παίρνει τὸ ἀθάνατο νερὸ καὶ τοῦ στάζει τρεῖς κόμβους ἐπάνω στὴν κορφή, καὶ ἐκεῖ στὴν στιγμή τὸ μάρμαρο μαλακόνει καὶ γίνεταί ἄνθρωπος ἐμμορφότερος ἀπὸ πρῶτα. Τότε κάβεται καὶ τρώγει καὶ πίνει καὶ διασκεδάζει μάζε του σὺν διασκεδάσῃ κ' ὕστερα, μιὰ τὸν βλέπει καλὰ καλὰ στὰ μάτια καὶ τὸν κάμνει πάλι μάρμαρο. Γιαυτό, ψυχὴ μου, καλλίτερα ποῦ δὲν τὴν εἶδες!

Ποτὲ δὲν ἀμφέβαλον ὅτι ὁ παπποῦς μου ἦτο πολὺπειρος, κοσμογυρισμένος ἄνθρωπος. Ἄλλ' ὀπωσδήποτε ἐπέστρεφον καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸ μακρό- τερον — μετὰ τὸν Ἅγιον Τάφον — ταξείδιον, ἀπὸ τὴν Πόλιν. Εἶχον ἰδεῖ τόσα καὶ τόσα πράγ- ματα. Ἐνόμιζον λοιπόν, ὅτι ἔφερον μετ' ἑμαυτοῦ ἀφηγητικὴν ὕλην, ἱκανὴν νὰ ἐνασχολήσῃ ἐπὶ τινὰς τοῦλάχιστον ἡμέρας τὴν προσοχὴν, ἂν οὐχὶ τὸν θαυμασμόν τοῦ γέροντος. Ἄλλ' ὅτε τὸν ἤκουσα νὰ προφέρῃ οὕτως ἀκαταδέκτως καὶ περιφρονητικῶς ἐκεῖνο τὸ «Ἄς τ' αὐτὰ!» νὰ διακόπτῃ τὰ σπου- δαιότερά μου θέματα, ὡς εἶν ἦσαν μηδὲν δι' αὐ- τόν, καὶ νὰ ἀντικαθιστᾷ ταῦτα δι' ἰδίων τόσο- ν θαυμασῶν, τόσο- ν ἀγνώστων εἰς ἐμὲ διηγημά- των, ἐπτιυζα κατησχμμένοις ὑπὸ τὸ μέγεθος τῆς

ἀνεξαντλήτου κοσμογνωσίας αὐτοῦ καὶ δὲν ἐτόλ- μησα πλέον νὰ εἶπω τίποτε.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Συζήτησις

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΝ Τῇ ΣΟΡΒΟΝΝῇ

Ὁ κ. Mondry Beaudouin ἐξέδωκεν ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου δύο, κατὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ συνήθειαν, ἐναισίμους διατριβάς, ὧν ἡ μὲν λατι- νιστὶ γεγραμμένη ἐπιγράφεται *Quid Korais* (διὰ τί ὄχι *Koraeis*;) *de neohellenica lingua sen- serit*, ἡ δὲ γαλλιστὶ, *Étude du dialecte chy- priote moderne et médiéval*. Κληθέντος δ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὡσαύτως ἐπικρατοῦσαν ἐκεῖ συνήθειαν, νὰ ὑποστηρίξῃ ἐνώπιον τῆς Σορβόν- νης τὰς διατριβάς ἡ θέσις του ταύτας, ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν εἰς *συνδιάλεξιν* ἀναφερομένην εἰς τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν, περί- ληψιν τῆς ὁποίας, οὐκ ὀλίγον ἐνδιαφερούσης ἡμᾶς, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα, πα- ραλαβόντες ἐκ τῆς «*Revue Critique*» τῆς 26 Μαΐου 1884.

Ὁ κοσμητὴρ κ. Himly δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν ὑποψήφιον, ὅστις ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς διατριβῆς του, ἥτοι τί ἐφρόνει ὁ Κοραῆς περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἐπέ- δρασεν ἐπ' αὐτῆς. Ἐξέλεξε δὲ ὁ κ. Beaudouin ὡς ὑποκειμένον εἰδικῆς μελέτης ταύτην μάλιστα τὴν περίοδον, διότι αἱ ἀρχαί τοῦ 10' αἰῶνος μεγάλῃν ἔχουσι σημασίαν ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας ἑλλ. γλώσσης· ἔως τότε ἡ νέα γλῶσσα καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀλίγον εἶχεν ἐρευνηθῆ, ἀλλ' ἔκτοτε ὅμως τὸ μὲν ζήτημα τῆς γλώσσης ἤρχισε νὰ γίνηται τῶ ὄντι ἐθνικόν, οἱ δὲ λόγιοι ἤρχισαν νὰ ἀξιῶσι προσοχῆς τὴν ὀμιλουμένην διάλεκτον. Τούτων δ' ἐξοχώ- τatos ἦτο ὁ Κοραῆς, τοῦ ὁποίου γνωστότατος εἶναι ὁ ἐν Γαλλίᾳ ἐπιστημονικὸς βίος. Ὁ Κοραῆς κατεῖχε τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὅσον οὐδεὶς τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ἐπεδόθη δὲ μετὰ ζήλου ἀκαταβλήτου εἰς τὴν πρὸς τελειοποίησιν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ἐργασίαν, μάλιστα διότι ἐπί- στευεν ὅτι τοῦτο θὰ συνετέλει καὶ εἰς τὴν πολι- τικὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους. Σκοπὸς λοιπόν τοῦ Κοραῆ ἦτο νὰ λάβῃ καὶ ἡ γραικικὴ γλῶσσα τὴν προσήκουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν γραμματεια- κῶν γλωσσῶν. Τὸν αὐτὸν ὅμως σκοπὸν ἐπεδίω- κον καὶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Κοραῆ, πρὸς οὓς διε- φώνει ὡς πρὸς τὰ μέσα δι' ὧν ὁ σκοπὸς θὰ κατωρθοῦτο. Ἐκ τῶν ἀντιπάλων τούτων οἱ μὲν ἤθελον τὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐπάνοδον, μὲ τοὺς αὐτοὺς σχηματισμοὺς τῶν κλίσεων καὶ